

Prövning av barnets bästa – Budgetskrivelse 2026

Ärendets titel och diarienummer: FSKF- 2025-260

Datum: 2025-05-26

Ansvarig avdelning: Planering och analys genom skrivargruppen

1. Beskriv ärendet

Beskriv vad ärendet handlar om och identifiera vad som ska prövas. Redogör för vilket barn eller vilken grupp av barn som berörs direkt eller indirekt, på kort eller lång sikt, i ärendet.

Ärendet innefattar en prövning av barnets bästa inför beslut om förskolenämndens budgetskrivelse 2026.

Samtliga barn i kommunal förskola berörs indirekt av budgetskrivelsen. Även barn som besöker öppen förskola och familjecentraler är indirekt berörda, liksom de barn som inte går i förskola och som den uppsökande verksamheten riktar sig till.

2. Beskriv ärendet utifrån barnets perspektiv

Väg in barnets eller barnens åsikter. I vissa fall kan det räcka att hämta in barns åsikter från tidigare undersökningar, forum för delaktighet och inflytande och dylikt. Om du har involverat barn ska du återkoppla resultatet till dem. Om du inte har beaktat barnens åsikter, motivera varför.

Budgetskrivelsen ger en aggregerad bild av huvudmannens planeringsprocess vilket bidrar till en hög grad av komplexitet som kan vara svår att involvera barn i. I budgetskrivelsen 2026 är barns åsikter därför i första hand inhämtade via ställföreträdare inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet där dialog är kärnan. Det kontinuerliga och systematiska utvecklingsarbete som sker på varje förskola och på huvudmannanivå för att anpassa utbildningen utifrån barnens behov är grundläggande i nämndens arbete med mänskliga rättigheter.

I kvalitetsdialogerna deltar barnens ställföreträdare, det vill säga den pedagogiska personalen närmast barnen. Dialogerna är utformade för att ge kunskap om barns levnadsvillkor och för huvudmannen innebär dialogerna möjlighet att fånga upp barns röster och perspektiv till en övergripande nivå.

I samband med budgetskrivelse 2026 har ett utvecklingsarbete skett med fokus på att lyssna in barn och skapa delaktighet i enlighet med artikel 12. I dessa

delar har en avgränsning gjort kopplats till en av nämndens prioriteringar, värdegrundsarbetet.

3. Beskriv ärendet utifrån barnperspektivet

Undersök vilken kunskap, statistik och beprövad erfarenhet som finns i förvaltningen om barns levnadsvillkor i den aktuella frågan.

Malmö är en stad som präglas av skiftande förutsättningar och levnadsvillkor för barnen som bor där. Dessa skillnader återfinns inte enbart mellan de olika områdena i staden utan i vissa fall även inom ett och samma geografiska område. En hög grad av boendesegregation och stora inkomstskillnader har konstaterats i flera underlag om Malmös förutsättningar.

Lägesbedömning 2024 synliggör återigen att socioekonomiska förutsättningar och barnens levnadsvillkor på ett genomgripande sätt påverkar vardagen i förskolorna. Det kan till exempel handla om olika förutsättningar i barnens hemförhållanden och närmiljö. Möjligheten till återhämtning samt trygga och positiva relationer som bidrar till barnens hälsa och välbefinnande är viktiga delar i förskolornas grunduppgifter. Det gäller även rörelse, goda matvanor och en väl avvägd dagsrytm. Bidragande till en god hälsa och välbefinnande hos barnen är också att få utveckla sin identitet och känna trygghet i den.

4. Beskriv ärendet utifrån barnrättsperspektivet

Identifiera vilka av barns rättigheter som påverkas av ärendet. Beakta särskilt grundprinciperna artikel 2, 3, 6 och 12.

Relevanta artiklar för ärendet är förutom grundprinciperna 2, 3, 6 och 12, som förklaras mer utförligt i följande text, artikel 28 som handlar om barns rätt till utbildning, artikel 24, barns rätt till bästa möjliga hälsa, artikel 26, barns rätt till social trygghet och artikel 31, barns rätt till lek, vila och fritid. Även artikel 4 som innebär att det offentliga ska utnyttja sina tillgängliga resurser till fullo för att vidta åtgärder för att uppfylla barnet ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är relevant i denna prövning.

Enligt artikel 12 ska barn höras i ärenden som berör dem, vilket kan ske genom olika metoder där barn tillfrågas direkt eller via ställföreträdare. Med anledning av barnens ålder och frågeställningens komplexitet har barn tillfrågats i avgränsade delar i beredningen av budgetskrivelsen. Därtill har pedagogisk personal tillfrågats som ställföreträdare i kvalitetsdialogerna, se tidigare resonemang.

Enligt artikel 2 får barn inte diskrimineras utifrån de sju diskrimineringsgrunderna och inte heller utifrån socioekonomisk bakgrund eller geografisk hemvist.

Artikel 6 som handlar om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling, fastställer att alla barn har samma rättigheter, även om de inte har samma förutsättningar. Det innebär att huvudmannen behöver vidta åtgärder för att kompensera och skapa likvärdiga förutsättningar för att alla barn ska möta en utbildning där var och en kan utvecklas till sin fulla potential.

För att en förskola ska vara likvärdig och av hög kvalitet ska den uppfylla de nationella målen så som de formuleras i skollag och förskolans läroplan. Det innebär att varje barn i förskolan ska få en utbildning av hög kvalitet som stimulerar utveckling och lärande samt ges en trygg omsorg. Förskolorna ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov. Utbildningen och hur den organiseras i respektive förskola ska också ta hänsyn till och anpassas efter barns olika förutsättningar och behov för att uppfylla de nationella målen.

Olika uppföljningar och underlag ger förskolenämnden som huvudman kunskaper om barns förutsättningar och levnadsvillkor i Malmö. Utifrån denna kunskap och med utgångspunkt i artikel 3 om barnets bästa, arbetar nämnden för att rikta resurser dit behoven är som störst.

5. Bedöm barnets bästa innan beslutet fattas

Analysera och tydliggör hur barnets rättigheter påverkas och barnets bästa har beaktats inför det tilltänkta beslutet. Om andra intressen än barnets bästa väger tyngre i beslutet motivera varför beslutet fattas och föreslå kompensatoriska åtgärder som gynnar barnet och dess rättigheter.

Utbildningens kvalitet och förskolornas förutsättningar att ge alla barn likvärdiga möjligheter att utvecklas och lära oavsett skillnader i deras uppväxtvillkor och förutsättningar är avgörande för att nämnden ska leva upp till artikel 3, barnets bästa 6, barns rätt till liv, hälsa och utveckling och 28 barns rätt till utbildning. Det gäller inte minst förskolornas möjligheter att, i enlighet med artikel 2, kompensera för behov och förutsättningar hos barn som lever i en socioekonomiskt sårbar kontext.

Malmöns förutsättningar ställer särskilda krav på en förskola som ska möta varje barn utifrån dess behov och förutsättningar. Den lokala kontexten påverkar på ett omfattande sätt det kompensatoriska uppdraget. Den ställer också särskilda krav på nära samverkan med andra instanser och myndigheter, i syfte att bidra

till det sociala skyddsnätet kring det enskilda barnet och dess familj i enlighet med artikel 6, barns rätt till liv, överlevnad och utveckling och artikel 28.

Staden har enligt barnkonventionen ett stort ansvar för att alla Malmös barn har levnadsvillkor som främjar en god hälsa och som gör det möjligt att utvecklas fysiskt, psykiskt och socialt. Föräldrarna har det huvudsakliga ansvaret men om de inte lyckas fullt ut är kommunen och staten ytterst ansvarig i enlighet med artikel 26, barn har rätt till social trygghet.

Sedan förskolenämnden fick ansvaret för den kommunala förskoleverksamheten i Malmö stad har målet varit att årligen höja grundbeloppet för att skapa förutsättningar för utveckling av verksamhetens kvalitet. Detta har möjliggjorts genom ökade kommunbidrag och statsbidrag såväl som genom ett ständigt arbete med att fördela och använda resurserna optimalt där barnets bästa, artikel 3, är vägledande.

Flera kommunala förskolor finns i delar av staden där förskolornas möjligheter att arbeta kompensatoriskt begränsas av strukturella förutsättningar såsom förhållandevis låg förskollärartäthet och sämre tillgång till ändamålsenliga lokaler och utemiljöer. En utmaning för nämnden och ytterst för barnen är att sådana begränsningar ofta sammanfaller med stadens socioekonomiska struktur. Detta samtidigt som det är belagt i forskning att bristande kvalitet i förskolan kan få särskilt allvarliga konsekvenser för barn som växer upp i socioekonomiskt sårbara områden.

Forskning visar att utbildningsnivå och kompetens hos den pedagogiska personalen närmast barnen är av central betydelse för en förskola med god kvalitet. I de senaste årens lägesbedömningar framgår det dock att det finns förskolor där inte tillräckligt många av den pedagogiska personalen har den kompetens som uppdraget förutsätter. En god tillgång till förskollärare går i linje med barnets bästa, artikel 3, då det har identifierats som en särskilt betydelsefull förutsättning för det pedagogiska arbetet med barnen.

Budgetskrivelsen tar sin utgångspunkt från ovan beskrivna förutsättningar. Utifrån prioriterade områden bedriver nämnden ett långsiktigt arbete för att kunna höja utbildningens kvalitet och minska skillnaderna i måluppfyllelse mellan förskolor. Arbetet handlar ytterst om varje barns rätt till en likvärdig utbildning, artikel 28.

Prioriterade områden för huvudmannen är förskolornas värdegrundsarbete och barns språkutveckling. Ytterligare ett område handlar om att utveckla stödet till förskolorna när det gäller fysiska, sociala och pedagogiska lärmiljöer. Detta med fokus på tillgängliga lärmiljöer och barns behov av god omsorg,

återhämtning och fysisk aktivitet, i enlighet med artikel 24, barns rätt till bästa möjliga hälsa och artikel 31, barns rätt till lek vila och fritid. I dialogerna med barn lyfter barnen att det är viktigt att få leka utomhus och att miljön är spännande. För huvudmannen är det ett prioriterat område att säkerställa ändamålsenliga fysiska förutsättningarna i form av lokaler och utemiljöer som främjar likvärdigheten för alla barn.

Under 2026 prioriteras fortsatt samverkan kring de yngsta barnen tillsammans med andra nämnder, myndigheter och civilsamhälle. Samverkan är avgörande för likvärdiga uppväxtvillkor för barn och unga och en grundläggande förutsättning för nämndernas arbete med tidiga och förebyggande insatser. Förskolenämnden arbetar fortsatt brett uppsökande för att nå de barn som inte tar del av förskola och som särskilt skulle ha nytta av att gå i förskola, till exempel nyanlända barn och barn som växer upp med socioekonomiska utmaningar. Det uppsökande arbetet är centralt för att nämnden ska leva upp till barnkonventionens grundprinciper, samt artikel 26, barn har rätt till social trygghet och artikel 28, varje barns rätt till utbildning.

Förskolenämndens fortsatta arbete under 2026 handlar även om att stärka kompetensen närmast barnen och förutsättningarna för rektor att ta ansvar för utbildningen. Huvudmannen behöver säkerställa att det finns kompetens och resurser på samtliga nivåer för att identifiera och kompensera för skillnader i barns förutsättningar.

Bedömning av barnets bästa

Förskolenämnden gör bedömningen att barnets bästa har beaktats i framtagandet av Budgetskrivelse 2026. Utifrån ett barnperspektiv, barnets perspektiv och ett barnrättsperspektiv arbetar förskolenämnden ständigt med att fördela, rikta och använda personella, organisatoriska och materiella resurser optimalt där barnets bästa, artikel 3, är vägledande.

Däremot har förskolenämnden inte full rådighet över strukturella förutsättningar i staden som påverkar barns levnadsvillkor såsom socioekonomi, barnfattigdom, ohälsa och boendesegregation som på ett omfattande sätt det påverkar det kompensatoriska uppdraget när det gäller att leva upp till barnkonventionens intentioner och ge alla barn en likvärdig utbildning av god kvalitet. Nämnden behöver i detta arbete ges långsiktigt hållbara förutsättningar där staden tar ansvar för att på bästa sätt nyttja tillgängliga resurser för att uppfylla barns rättigheter, i enlighet med artikel 4. Genom sitt grunduppdrag kan förskolenämnden bidra till jämställda och jämlika livsvillkor, då en förskola av god kvalitet utgör en skyddsfaktor i sig.

För att stärka barns levnadsvillkor och komma till rätta med ojämlika uppväxtvillkor i enlighet med artikel 2, 3, och 6 krävs en bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och civilsamhället. Stadens gemensamma förmåga att jämna ut skillnader i uppväxtvillkor är avgörande för hur väl förskolenämnden kommer lyckas med uppdraget.

Förskolenämnden behöver ges långsiktigt hållbara förutsättningar för att kunna bibehålla och vidareutveckla samverkan. Tidiga insatser bidrar till en gynnsam utveckling för både barn, unga och vuxna i enlighet med artikel 3, barnets bästa, och dessutom till att mer effektivt använda samhällets resurser för att undvika mer kostsamma insatser längre fram.

Nämndens möjligheter att leva upp till barnkonventionen påverkas även av vad som sker från statlig nivå. De statsbidrag som riktas till förskolan förväntas minska ytterligare år 2026. Regeringen aviserar en reducering av ramen för kvalitetshöjande åtgärder med 300 mnkr, vilket skulle innebära lägre intäkter för förskolenämnden med cirka 13 mnkr. Pågående nationella utredningar pekar på en ökad nationell styrning som ställer allt högre krav och förväntningar på förskolan både som skolform och som samhällsaktör. Stärkta förutsättningar som stödjer möjligheterna att leva upp till nya krav följer dock inte alltid med. Nämndens arbete för att stärka kvaliteten behöver ges långsiktiga förutsättningar att utvecklas för att varje barns ska få en trygg uppväxt i enlighet med barnkonventionen och i detta har även staten ett ansvar i enlighet med artikel 4, varje stat ska ta ansvar för att utnyttja tillgängliga resurser för att uppfylla barns rättigheter.